

Lovlighetskontroll etter kommuneloven § 59

- Virker for Nordlands beste

Ulike klageordninger

- Intern klage – fvl. § 28 annet ledd - Enkeltvedtak
- Klage etter særlov - Enkeltvedtak
Eksempler: pbl, sosialtjenesteloven, opplæringsloven
alkoholloven og offentleglova
- Mindretallsanke?
- (Omgjøring etter fvl. § 35)
- Lovlighetskontroll etter kommuneloven §59

- Virker for Nordlands beste

Kort historikk

- Delegasjon til fylkesmannen
  - I utgangspunktet lagt til det departement som forvalter den aktuelle lov
  - Departementenes fullmakt er med unntak av kirkeområdet delegert videre til fylkesmannen
- NB Delegasjonen gjelder ikke avgjørelser truffet av Fylkeskommunen

- virker for Nordlands beste

Hva er lovlighetskontroll etter § 59 ?

- Statlig kontroll av lovligheten av avgjørelse truffet av kommunale folkevalgte organ eller kommunens administrasjon
- Ikke klage i forvaltningslovens forstand
- Representerer en sikkerhetsventil

- virker for Nordlands beste

Hvorfor lovlighetskontroll etter § 59 ?

- Et middel for å få avklart rettslig tvil uten å måtte gå til domstolene
- Videre er ordningen begrunnet i hensynet til:
  - Rettssikkerhet
  - Faglig kvalitet på forvaltningens avgjørelser
  - Forvaltningens omdømme
  - Behovet for å ivareta grunnleggende nasjonale målsettinger

- Virker til Nordlands beste

Hvilke avgjørelser kan kreves lovlighetskontrollert ?

- Endelige realitetsavgjørelser, truffet av folkevalgte organ eller administrasjonen
- Avvisnings- og utsettelsesvedtak ?
- Omfatter også noen prosessledende beslutninger:
  - Avgjørelser om møter skal holdes for åpne eller lukkede dører, jf. k. § 31
  - Avgjørelser om habilitet

- Virker til Nordlands beste

Avgjørelser det ikke kan kreves lovlighetskontroll av

- Avgjørelser om ansettelse, oppsigelse og avskjed
- Spørsmål om det foreligger brudd på reglene i lov om offentlige anskaffelser
- Interne innstillinger, råd og uttalelser der kommunen selv treffer realitetsvedtak
- Uttalelser og meningsytringer av ren politisk art

- virker for Nordlands beste

Hvem kan kreve kontroll etter kommuneloven § 59?

- Minst 3 medlemmer av kommunestyret sammen
  - Klagen lovlig fremsatt når den er underskrevet av minst 3 kommunestyremedlemmer
- Varamedlemmer er ikke å anse som medlemmer av kommunestyret i relasjon til kommuneloven § 59
  - Unntak: Vedtak truffet i møte der varamedlemmet har møtt
- Fylkesmannen "av eget tiltak", jf. § 59 nr. 5

- virker for Nordlands beste

Skillet mellom offentligrettslige og privatrettslige sider ved en avgjørelse

- Det er bare de offentligrettslige sidene av avgjørelsen som kan lovlighetskontrolleres
- Spørsmål knyttet til om det eksisterer en privatrettslig forpliktelse for kommunen, og innhold og omfang av denne kan ikke gjøres til gjenstand for lovlighetskontroll

- virker for Nordlands beste

Når må kravet være fremsatt?

- Kravet om lovlighetskontroll må være fremsatt innen 3 uker fra vedtaket ble truffet (fristen er fastsatt i egen forskrift)
- Fristen er absolutt (kan ikke gis oppreisning mot fristoverskridelse)
- NB: Tidsfristen gjelder ikke for Fylkesmannens overprøving av «eget tiltak»

- virker for Nordlands beste

Lovlighetsklagens innhold

- Det bør fremgå av lovlighetsklagen hva som er galt ved den avgjørelsen som kreves lovlighetskontrollert
  - Hvorfor inhabilitet?
  - Hvilke feil mener man er begått?
  - Hvilke lovbestemmelser mener man ikke er fulgt?
- Ikke grunnlag for å kreve lovlighetskontroll hvis man kun er politisk uenig i avgjørelsen/omkamp

- virker for Nordlands beste

Kommunens saksbeh. av lovlighetsklage

- Klage skal fremsettes for det organet som har truffet avgjørelsen
- Ikke krav om at saken har vært gjenstand for ny realitetsbehandling og votering før saken oversendes Fylkesmannen
- Lovlighetskontroll har ikke oppsettende virkning hvis ikke organet selv eller Fylkesmannen særskilt bestemmer det
- NB! Det er ikke klagerett på Fylkesmannens avgjørelse

- virker for Nordlands beste

Innhold og omfang av kontrollen

- Ved lovlighetskontroll skal det tas stilling til om avgjørelsen:
  - a) Er innholdsmessig lovlig (materiell kompetanse)
dvs. om avgjørelsen bygger på en korrekt lovtolkning
  - b) Er truffet av noen som har myndighet til å treffe slik avgjørelse (personell kompetanse)
  - c) Er blitt til på lovlig måte (prosessuell kompetanse)
dvs. om saksbehandlingsreglene er fulgt

- virker for Nordlands beste

Resultatet av lovlighetskontrollen

- Kommunens avgjørelse stadfestes dersom den er lovlig og oppheves dersom den er ulovlig
NB! Prinsippet i fvl. § 41
- Fylkesmannen har ikke myndighet til å treffe ny realitetsavgjørelse i saken

- virker for Nordlands beste

Særlig om lovlighetskontroll av eget tiltak

- I stor utstrekning opp til Fylkesmannens skjønn om det skal foretas lovlighetskontroll av eget tiltak
  - Myndigheten til kontroll etter § 59 nr. 5 bør brukes med varsomhet
  - Brukes der det foreligger klare indikasjoner på at avgjørelsen er ulovlig

- Virker for Nordlands beste

Oversikt over rettskilder

- Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25.09.1992
- Veileder om lovlighetskontroll etter kommuneloven § 59 H-2299 (fra 21.10.13)
- KMD's nettside: tolkningsuttalelser, kommuneloven
- Kommuneloven med kommentarer av Overå og Bernt 6. utgave (2014)

- Virker for Nordlands beste

Litt om folkevalgtes innsynsrett

- virker for Nordlands beste

Offentleglova

- Lovens utgangspunkt: Alle kan kreve innsyn i forvaltningens saksdokumenter
- NB! Unntak krever hjemmel i lov eller forskrift
  - Kan-regler
  - Meroffentlighet
  - Skal-regler
  - Samtykke

Hvorfor regler om innsyn?

- Medvirke til å skape et åpnere samfunn
- Styrke tilliten til det offentlige
- Styrke allmennhetens kontroll med det offentlige
- Legge til rette for økt verdiskapning gjennom viderebruk av offentlig informasjon

- virker for Nordlands beste

Hva kan det kreves innsyn i?

- Dokumentbegrepet, jf. def.
- Saksdokument for organet, jf. def.
- Journaler og lignende register
- Krav:
  - En bestemt sak eller
  - I rimelig utstrekning saker av en bestemt art

- virker for Nordlands beste

Folkevalgtes innsynsrett

Kommuneloven § 40 nr. 5 legger til rette for at folkevalgte kan ha en mer vidtgående innsynsrett i kommunale saksdokumenter enn den alminnelige innsynsretten som følger av offentleglova

Kommunestyret skal fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i dokumenter og til informasjon om saker som er under behandling

- virker for Nordlands beste

Folkevalgtes innsynsrett

- Ingen særskilte lovbestemmelser for folkevalgte
- Antatt at folkevalgte har en mer videregående innsynsrett enn andre
- Har kommunestyret en mer omfattende innsynsrett enn andre folkevalgte organ?

- virker for Nordlands beste

Folkevalgtes innsynsrett

- Hvilken innsynsrett har formannskapet, faste utvalg og andre folkevalgte organ?
- Hva med kontrollutvalget?

- virker for Nordlands beste

Folkevalgtes innsynsrett

- Begrensninger i innsynsretten?
  - Andre organers saksdokumentet?
  - Opplysninger undergitt lovbestemt taushetsplikt?

- virker for Nordlands beste

Folkevalgtes innsynsrett

- Enkeltmedlemmers innsynsrett
  - Individuell rett til innsyn i dokumenter som er utarbeidet/innhentet i tilknytning til en konkret sak som skal behandles i organet
  - Utover dette tilrådes det at offentleglova praktiseres lempelig i forhold til henvendelser fra enkeltmedlemmer, jf. § 11 om merinnsyn

NB! Merarbeid for administrasjonen